

Sermo asceticus perutilis

Ἀσκητικὸν ὠφέλιμον

Οἱ βουλόμενοι κατὰ ἀλήθειαν ἑαυτοὺς τῷ Κυρίῳ ἀποδοῦναι πρὸς τὴν μέλλουσαν τῆς βασιλείας ἐπαγγελίαν, διὰ τὸν Πονηρὸν ἀνταγωνιζόμενον παντὶ τρόπῳ, ποικίλως ἐκάστην ψυχὴν πολεμεῖν. Πρὸ πάντων οὖν πίστιν ἐδραΐαν καὶ ἐλπίδα βεβαίαν ἕκαστος ὀφείλει ἀναλαβεῖν, ἵνα δι' αὐτῶν δυνηθῇ τὰ πεπυρωμένα τοῦ Πονηροῦ βέλη σβέσαι. Κὰν μυρία τοίνυν ὁ ἀντικείμενος ποιῇ, βουλόμενος χαννοῦν τὴν προαίρεσιν καὶ ἀποσπᾶν τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης εἰς τὸν Κύριον, πολεμῶν τῇ ψυχῇ διαφόρως· ἦτοι ἔνδοθεν θλίψεις διὰ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων ἐπάγων τῇ ψυχῇ, ἦτοι λογισμοὺς [καὶ] πονηροὺς καὶ ματαίους καὶ ἀθεμίτους καὶ ῥυπαροὺς ἐνσπείρων, καὶ τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων τὴν μνήμην ποιῶν, καὶ κατακρίνων τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν προαίρεσιν εἰς χαύνωσιν εἰσελθεῖν, 167 ὡς ἀδύνατόν ἐστι σωτηρίας τυχεῖν, ὥστε εἰς ἀνελπιστίαν ἐγεῖραι τὴν ψυχὴν, ὡς ἐξ αὐτῆς τὰ τῶν ματαίων καὶ πονηρῶν λογισμῶν ἀτοπήματα γεννώσης ἐν καρδίᾳ, καὶ οὐχ ὡς ἀλλοτρίου πνεύματος ἀμαρτίαν λογιζομένου ἔνδον καὶ ὑποσπείροντος αὐτῇ. Τοῦτο τῆς κακίας ὑποτιθεμένης, καὶ μὴ βουλομένης γνωρίζεσθαι ὅτι ἐστὶ μετὰ τῆς ψυχῆς ἀλλότριον τοῦ Θεοῦ ἐγκόσμου πνεῦμα πλάνης, πρὸς τὸ εἰς ἀπελπισμὸν τὴν ψυχὴν ἀγαγεῖν, ἦτοι πόνους σώματος ἐπενέγκαι ἀσθενείαις, ἦτοι δι' ἀνθρώπων ὀνειδισμοὺς καὶ θλίψεις ἐπιφέρειν. Καὶ ἐὰν διὰ τούτων πάντων ὁ Πονηρὸς ἐπιχειρῇ πολεμεῖν τὴν ψυχὴν, ὁ ἄνθρωπος τῆς πρὸς Κύριον ἐλπίδος μὴ ἐκστῇ, ἀλλὰ πλέον προσκολληθεῖ ἐκάστοτε, ὡς μόνῳ χρηστῷ καὶ εὐσπλάγχνῳ καὶ δυναμένῳ τῆς ψυχῆς τὰ ἀσθενήματα ἰάσασθαι· αὐτὸν αἰεὶ ἀγαπῶν καὶ αὐτὸν μελετῶν· τοῦτο λογιζόμενος, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐὰν ἀποστῶ, ἀποστραφεῖς τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἀσκήσεως βίου, [καὶ] πρὸς τίνα δυνατὸν ἀπελθεῖν, εἰ μὴ τάχα εἰς ἀπώλειαν, καίγε, ἐὰν ἑμαυτὸν [καὶ] παραδῶ ταῖς τοῦ Πονηροῦ συμβουλίαις καὶ μυρίαίς τοίνυν μαχαίραις τῶν πεπυρωμένων βελῶν, παθῶν 168 τῆς κακίας καὶ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν λογισμῶν ἐκάστης ἡμέρας; Ἐκάστῳ τῶν ἀδελφῶν ἐὰν ἐμβάλῃ ὁ Πονηρὸς καὶ τὸ χαννῶσαι καὶ ἀποστρέψαι τῆς ὁδοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀπελπισμὸν ἄγειν, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὀφείλει καταφυγεῖν καὶ ἐλπίσαι ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὅτι οὕτω βούλεται δοκιμασθῆναι τὰς εἰς αὐτὸν προσφευγούσας ψυχάς, ὅπως γνωρισθῇ ἐξ ἀληθείας ὅτι πάντα μισήσαντες, Θεὸν μόνον ἠγάπησαν· καὶ πολλὰ κακὰ ὑπὸ τῆς κακίας παθόντες, τῷ μόνῳ Θεῷ προσεγγίζειν καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἐπιτελεῖν, αὐτοὶ πλείονα πόθον πρὸς αὐτὸν ἐκτίησαντο· καὶ μυρίους θανάτους ὑπεριδόντες, Θεὸν μόνον ἠγάπησαν· καὶ αὐτὸν μόνον κληρονομήσαι ἐπιθυμήσαντες, Θεὸν μόνον ἠγάπησαν· καὶ πᾶσαν τὴν σπουδὴν καὶ τὸν πόνον αὐτῶν καὶ τὸν ἀγῶνα πάσας τὰς ἡμέρας, ὡς μικρὸν ἠγησάμενοι· καὶ οὐδὲν ἄξιον τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ποιεῖν δυνάμενοι· χίλια γὰρ ἔτη τοῦ αἰῶνος τούτου ἐν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἀφθάρτῳ κόσμῳ τοσοῦτον ἔχει τὴν σύγκρισιν, ὡς ἐὰν τις ἔχη μίαν ψάμμον ἀφ' ὅλης τῆς ψάμμου τῆς θαλάσσης· οὕτως ἀπέραντος καὶ ἄπειρος καὶ ἀκήρατός ἐστιν ὁ τῶν δικαίων αἰὼν καὶ ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία. 169 Αἱ τοιαῦται οὖν ψυχαί, καὶ συνέσει ἀγωνισάμεναι, καὶ τοιαύτη ἐλπίδι ὑπομείνασαι, καὶ πάσαι θλίψεις διὰ τὴν πρὸς τὸν Κύριον ἐλπίδα ὑπερπηδῶσαι, καὶ τοιαύτην ἐλπίδα βεβαίως κρατοῦσαι, οὐ καταισχυνθήσονται, ἀλλ' ἐπιτεύξονται τῆς αἰωνίου καὶ ἀληθινῆς ζωῆς, δόκιμοι ἐν πειρασμοῖς εὐρεθεῖσαι κατὰ τὸ εἰρημένον· τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα, καὶ τὰ ἐξῆς; Καὶ πάλιν· ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα. Καὶ ὁ Κύριος· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε

τάς ψυχὰς ὑμῶν. Καὶ πάλιν· ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. Ὡστε πᾶσαι αἱ ἐπιφερόμεναι τοῦ Πονηροῦ θλίψεις τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν ἐλπίδι καὶ μακροθυμίᾳ γενναίως ὑπομείνη, στηριγμὸν καὶ ἐδραιότητα, καὶ πλέον δόκιμον αὐτὸν ἀπεργάσασθαι γεγόνασι. Συλλόγισαι γάρ μοι· ἐὰν ὅλης τῆς γῆς σε καταστήσωσι βασιλέα μόνον, καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς οἰκουμένης μόνῳ σοι προσενέγκωσι, καὶ εἰ μόνος ἐβασίλευες καὶ ἐκράτεις τῆς οἰκουμένης, ἐξ ὅτου τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἔκτισται ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἀντικατήλλασαι 170 τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀπέραντον καὶ αἰώνιον ζωὴν, τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ἣτις τέλος καὶ διαδοχὴν οὐκ ἔχει; Δῆλον ὅτι, ἐὰν ὀρθῶς διακρίνης, ἐρεῖς· μὴ γένοιτό μοι ἀντικαταλλάξαι τὴν φθαρτὴν βασιλείαν τῇ ἀπεράντῳ βασιλείᾳ, ὡς ὁ Κύριος εἴρηκεν· τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; Ἡ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Ὡστε παντὸς κόσμου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ χρημάτων καὶ δόξης ψυχὴ μόνη τιμιωτέρα καὶ ἀξιολογωτέρα ἐστίν–οὐχ ὅτι γε ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία ἐντιμωτέρα ἐστίν–ὅτι ἐν οὐδενὶ τῶν κτισμάτων εὐδόκησεν ὁ Θεὸς τῆς ἰδίας φύσεως, τοῦ Πατρὸς, κοινωνῆσαι καὶ συναῖραι· οὐκ οὐρανῶ, οὔτε ἡλίῳ, οὔτε σελήνῃ, οὔτε ἄστροις, οὔτε γῆ, οὔτε θαλάσῃ, οὔτε ἑτέρᾳ τινὶ τῶν ὀρωμένων κτίσει, ἢ μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἀγαπῶντι αὐτὸν ὑπὲρ πάντα. Εἰ οὖν τὰ μεγάλα τοῦ κόσμου κτίσματα, ἢ πλοῦτον, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπίγειον βασιλείαν, λογισμῶ ὀρθῶ λαβόντες, οὐχ αἰρούμεθα ἀντικαταλλάξαι τῇ αἰωνίῳ καὶ οὐρανίῳ τῆς ζωῆς βασιλείᾳ, πῶς οἱ πλείονες ἀντικαταλλάσσουσιν 171 αὐτὴν ταλαιπῶροις καὶ ἐξουδενωμένοις τοῦ κόσμου πράγμασιν, οἷόν τι ἐπιθυμία τινὶ τοῦ κόσμου τούτου, ἢ ματαία δόξη, ἢ αἰσχυρῶ κέρδει; Ὅπερ γάρ τις τοῦ αἰῶνος τούτου ἀγαπᾷ, καὶ εἰς ὃ, τι δεσμεύεται οἰωδῆποτε κοσμικῶ καὶ φθαρτῶ πράγματι, ἐκείνῳ καὶ ἀντικαταλλάσσεται τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Ὁ γάρ τις ἀγαπᾷ, ἐκεῖνο θεὸς αὐτοῦ ἐστὶ, καθὼς εἴρηται· ὃ γάρ τις ἠττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Χρὴ γὰρ τὸν ὄντως ζωῆς ἀθανάτου ὀρεγόμενον, καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἐπιθυμίαν ἔχοντα, ἀπάντων τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἀνώτερον καὶ μείζονα γενέσθαι, καὶ ὑπερβῆναι πάντας ὄρους κοσμικοὺς καὶ πᾶσαν δόξαν γῆνιν, καὶ ὅλους δεσμοὺς ὕλης διαρρηξαι, καὶ τὴν ἐπουράνιον τοῦ Χριστοῦ δόξαν ἀγαπῆσαι, καὶ μηδὲν ἕτερον σὺν ἐκείνῃ τῇ ἀγάπῃ μιγνύειν, καὶ ἀγαπᾶν τι τοῦ αἰῶνος τούτου ἢ τοῦ βίου τούτου. Οἱ γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ὄντως ἀληθινὴν ἀγάπην ἀναλαβόντες, ὡσπερ μάχαιρα δίστομος πᾶσαν ἀγάπην ἑτέραν κόσμου διακόπτει, καὶ πάντα δεσμὸν ὕλης διαρρήσσει, καὶ οὐδὲν τι τῶν φαινομένων τὴν ψυχὴν ἐκείνην κατέχειν δύναται, οὐχ ἡδονὴ τις, οὐ δόξα, οὐ πλοῦτος, οὐ δεσμὸς ἀγάπης σαρκικῆς, οὐδέ τι τῶν τῆς ὕλης πραγμάτων, ἀλλ' ἡ μόνον Θεὸν ἀγαπῶσα 172 ψυχὴ, σὺν αὐτῷ οὐδὲν ἕτερον τοῦ αἰῶνος τούτου ἀγαπᾷ, ἀλλ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἀγάπην καὶ τὸ θέλημα αὐτῷ μόνῳ ἐγκρεμάσασα, καὶ αὐτῷ μόνῳ προσδεθεῖσα, ἅπασαν ἀγάπην χοϊκὴν καὶ ὑλικὴν ὑπερβαίνει καὶ νικᾷ. Δίστομος μάχαιρα ἀγάπη πνεύματος διὰ τῆς ἰδίας εὐτελοῦς ἀγάπης κτησαμένη· ἣτις ἀγάπη καὶ μάχαιρα δύναται πᾶσαν ὕλην διακόψαι, καὶ πάντας ὄρους γῆς ὑπερβαίνειν, καὶ μόνῳ Θεῷ συνενωθῆναι, καὶ τὸ αὐτοῦ θέλημα διὰ παντὸς ἐργάζεσθαι. Ἀγώνων τοίνυν μεγάλων καὶ πόνων ἰσχυρῶν ἐστὶ τὰς μεγάλας ἐπαγγελίας τῆς αἰωνίου ζωῆς καρπώσασθαι· χρὴ γὰρ τινα ὅλον ἐξ ὅλου ἑαυτὸν τῷ Κυρίῳ ἀποδοῦναι, καθὼς γέγραπται, ἐξ ὅλης καρδίας καὶ δυνάμεως καὶ ἰσχύος, καὶ ὅλῳ θελήματι, καὶ ἀνακρεμάσαι καὶ ἑαυτὸν σταυρῶσαι ψυχῇ καὶ σώματι, διηνεκῶς τε καὶ ἀδιαλείπτως, ἐν πάσαις ταῖς ἀγίαις αὐτοῦ ἐντολαῖς, ὅπως δυνηθῇ τυχεῖν τῆς ἐπηγγελμένης ζωῆς τοῖς τὸν Θεὸν ἀγαπῶσι καὶ αἰωνίου ζωῆς καταξιωθῆναι θέλουσιν. Εἰ γὰρ ἐν τῇ ἐπιγείῳ καὶ παρερχομένῃ καὶ φθαρτῇ βασιλείᾳ μεγάλοι ἰδρῶτες καὶ κάματοι καὶ πόνοι καὶ μόχθοι ἀνύονται, ὅπως οἱ 173 τούτων ὀρεγόμενοι δυνηθῶσι προκόψαι, καὶ ἔν τινι τιμῇ δόξης ἢ ἀρχῆς παρερχομένης ἐλθεῖν, πόσω

μαλλον ὑπὲρ τῆς αἰωνίου καὶ ἀγηράτου καὶ ἀφθάρτου βασιλείας πονῆσαι καὶ μοχθῆσαι καὶ ἀγωνίσασθαι ὅλη προθυμία μετὰ χαρᾶς προσήκει, ὑπὲρ τοῦ τηλικαύτας ἀφθάρτους δόξας κληρονομήσαι; Δίκαιον γάρ σοι φαίνεται ἵνα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πράγματα καὶ παρερχόμενα, καὶ αἱ φθαρτὰ δόξα τηλικούτων καμάτων καὶ πόνων δέονται πρὸς τὸ κτήσασθαι ταύτας, αἰῶνας αἰώνων ἀγηράτους καὶ ἀτελευτήτους σὺν Χριστῷ βασιλεῦσαι ἐλπίζειν, μηδὲ βραχύν τινα χρόνον τοῦτον τὸν ἐπὶ γῆς πονέσαι καὶ ἀγωνίσασθαι προσήκει, ὅπως ἐν καιρῷ ὅλους αἰῶνας βασιλεύσης ἐν Θεῷ; Ἐγὼ οἶμαι ὅτι καὶ τῷ πάνυ βραχύν νοῦν ἔχοντι δῆλον ὅτι δίκαια καταφανήσεται ταῦτα· ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀθλῆσαι καὶ ἀγωνίσασθαι καταδραμεῖν, ὅπως τὴν νίκην εἰς αἰῶνας ἄρῃται, ἢ περ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, μὴ ἀνδραγαθήσαντα, ἀλλὰ χαυνωθέντα καὶ ἐν γῆνιαις ἡδοναῖς ἀναστραφέντα, τὸ ἥττημα καὶ τὴν αἰσχύνην εἰς αἰῶνας ἀπενέγκασθαι. Ἐπὰν γὰρ τις ἔργοις τοῖς ἀγαθοῖς σχολάζῃ, καὶ τοῖς ὑπὸ Γραφῶν λαλουμένοις πράγμασι ἐνδιατρίβῃ, πάντες λόγοι, 174 ἦτοι Γραφαί, ἦτοι συντάγματα, καὶ αὐτῶν τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων βίβλοι περὶ τούτων κεκράγασι, τοῦτον ἐπαινοῦντες καὶ τοῦτον ἀυχοῦντες· καὶ πᾶσαι γλῶσσαι περὶ τούτου διαμαρτύρονται, τὸν ἐν τοῖς πράγμασι τῶν Γραφῶν τοῖς ἔργοις διατελοῦντα. Ἐκεῖνός ἐστι παρὰ Θεῷ ἀληθὴς φιλόσοφος, ὁ πάντοτε ταῖς ἑαυτοῦ κακαῖς ἐπιθυμίαις ἀντιτασσόμενος. Ὁ γὰρ ἐν λόγῳ φιλοσοφίας κοσμούμενος καὶ ἐγκαυχώμενος, καὶ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας μὴ ὑποτάσσων, οὗτος παντελῶς ἄσοφος καὶ μωρὸς λογισθήσεται, διὰ τὸ ἐν ἀλόγοις παθήμασι αὐτὸν ἐξετάζεσθαι. Οὐ χρὴ τοίνυν ἐν πολυλογίᾳ τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον ἑαυτὸν ἐπιδοῦναι, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ τῆς ἀληθείας προσέχειν, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἀγίων Γραφῶν παρηγγελμένοις ἐπιτηδεύμασι ἐνέχεσθαι καὶ ἐνδιατρίβειν. Καὶ γὰρ πάντες οἱ λόγοι τῶν θείων Γραφῶν, ἦτοι λόγων κοσμικῶν, περὶ τῶν ἀγαθῶν εἰρήκασιν ἔργων, καὶ κατὰ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων τιμωρίας ὠρίσαντο. Εἰ τοίνυν ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῆς ἀρετῆς τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἀναστροφῇ ἀγαθῇ καὶ καλῇ διατελεῖς, ἰδοὺ περὶ σοῦ πάντες διηγοῦνται, τὴν σὴν μνήμην διαγγέλλοντες τῷ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις τῆς ἀρετῆς τῆς ὑπὸ πάντων ἐπαινουμένης ἐνδιατρίβοντι. 175 Σπουδάσωμεν οὖν ἐν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου πάντοτε ἀναστρέφεσθαι, ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν κληρονομίαν ἐλπίζοντες λαβεῖν, καὶ τοῦ Πνεύματος τὴν μετουσίαν πάντοτε τὴν προσδοκίαν ἔχωμεν, ἵνα ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀγιασθέντες ἐντεῦθεν, καὶ πασῶν τῶν ἐντολῶν διὰ τῆς μετουσίας τοῦ Πνεύματος ὑφ' ἡμῶν πληρωθεισῶν, Χριστοῦ ἄξιοι γενώμεθα· καὶ οὕτως υἱοὶ τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ γενέσθαι καταξιωθέντες, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον γενόμενοι, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι σὺν Χριστῷ καταξιωθῶμεν εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.